

le Neder-
alen brie-
uw werk-
ij kunnen
ijelt of U
dt U dan
un mede-
AN AL-
Komt er
het emi-
als alleen
ngen aan-
dezen en
officieele
nden.
leden zijn
andere ge-
leven. Als
gever ver-
van Leih-
dan zoo
van alle
opdat wij
wij allen
altijd wel
e wel een
is er dan
rienden in
rijzen, op-
volk niet
cht onder
de provin-
s melden.
HIERVAN
nigranten,
and.
an, gij in
f één zijt,
ren Naam
voorzitter.
ris.
gaten, on-
zijn naam
d bewezen
elde effect
d zijn van
la de één
en, en met
eresseeren.
ook door
id spreekt
duizenden
in van het
a. Dit alles
ke funeste
naast hem
e formules
cwaad zeg-
en ambts-
danus; die
le anderen
nus „over-
onder, „de
eren gaan
eatuurljke
vat in ons
argument
nigheldje).
d ten aan-
een derde
erdacht te
erkouwer's
Ik zo den
duideljker
d bij hem
conclusies
wat zien!
oert u niet
er binnen-
frage even
Zinkstok.
nlangs liet
n: „Uit de
anklachten
dan meer-
geschreven
t met die
„dat moest
wat zien”.
M'n beste
mers her-
B's gees-
ert ik van
praestiale
naam heb
genstrijdig-
waarnam

wat hij deed tegen de barthianen en hun effecten, geloof ik, dat hij noch naar rechts, noch naar links scherp ziet. En dat hij er goed aan zou doen, nu eens een jaar lang zich het gebruik van het woord „correlatie” te onthouden, want dat sleuteltje past niet op elke deur, en zeker niet op die, welke hij voor Greijdanus, die hem binnen de krentuurlijke grenzen van ambtsdrager wilde helpen houden, heeft dórven dicht smijten. K. S.

„Graag leeren van”?

Blijkens een antwoord, dat ds D. v. Dijk in Geref. Kb. Gron. gaf op een ingezonden stuk van twee leden van V.E.R.A. (de Groningsche afdeeling van S.S.R., d.w.z. de Unie van Gereformeerde Studenten aan Openbare Universiteiten en Hoogescholen) heeft „VERA” onlangs een feest georganiseerd; daarover is nog al wat in kritischen zin te doen geweest. Van de zijde van de critiek was o.m. opgemerkt, dat „ieder, die roept Heere, Heere, lid kan worden van VERA, en dat allerlei wind van leer, waaronder het barthianisme dan ruim baan heeft”.

Tegen deze bewering wordt door de twee ook aan ons sympathieke inzenders van VERA-zijde nog al heftig van leer getrokken. Zij beweren, dat op het laatste gehouden Uniecongres de artikelen van de statuten, die spreken over grondslag en doelstelling onverzwakt zijn gehandhaafd, en dat deze ook nu worden gehandhaafd.

Ze „worden dus gehandhaafd”. Dat moet, als we de woorden serieus verstaan, hier niet maar betekenen: „we zullen ze niet officieel wijzigen”, doch: „en we zullen 't nu ook eens écht gaan meéneen”.

En, blijkbaar om de critiek op VERA (welke critiek door ds v. Dijk grootendeels rechtvaardig wordt geacht, en ditmaal van „vrijgemaakte” zijde was uitgebracht), en ditmaal van „vrijgemaakte” zijde was uitgebracht), te remmen, de beide VERA-leden merken aan 't eind van hun stuk, bij wijze van „klap op de vuurpijl” op:

„Wij leren graag van prof. dr K. Schilder, wanneer hij, sprekend over S.S.R., het een bemoeiend verschijsel acht, een bestaande organisatie tot haar grondslag te herleiden („Reformatie” 29-10-49)”.

Tot zooverre. Wij zullen niet wat hier staat, gaan vergelijken met wat we schreven; want ieder begrijpt het ook zóó wel: als ik van een patiënt zeg: het is een „bemoeiend” verschijsel, dat eindelijk weer eens een half bordje pap erin gebleven is, dan heb ik daarmee den dokter nog niet toegeroepen: bedankt voor de goede zorgen, maar hier zijn we al klaar. Er moet dan nog altijd heel veel gebeuren.

En de patiënt van zijn kant moet dit laatste oordeel dan niet probeeren af te snijden met een zwakke verwijzing naar het medisch rapport, aangaande hem jaren geleden ingediend, toen hij naar zijn jongste betrekking solliciteerde, en gekeurd werd, en zich in staat en bereid noemde, het op te dragen werk aan te vatten.

Nu kijken we eens naar een gedrukte uittaling van VERA uit de laatste periode. In de bij de diagnose toch wel mee te rekenen gedrukte officieele stukken, betreffende program etc. van VERA's jongste feest, lezen we dit „bemoeiend” — maar dan een dokter verontrustend — woord uit den mond van patiënt zelf:

„De grondslag van ons corps is de Bijbel, het Woord van God, opgevat overeenkomstig de Drie Formulieren van Enigheid. Weet u nu nog niets? Och, de deskundigen bij ons zijn 't er ook niet helemaal over eens, maar het komt hier op neer, dat iedereen, die de orthodox protestantse beginselen aanhangt, bij ons niet alleen uitstekend op zijn plaats is, en zonder enige moeite lid kan worden en blijven, maar zelfs bij ons thuis hoort”.

Wederom: tot zooverre.

De VERA-leden, die beweren, dat zij graag van K. S. leeren, zullen het hem niet kwalijk nemen, als hij, bij deze uittaling (niet van hen, doch) van patiënt zelf, dokter eens aankijkt, en zegt: hij is nog lang niet in orde, dat zien wij met z'n beiden zóó wel; je kunt het trouwens hooren aan zijn praat. 't is 'm de toon, die 't doet.

„Weet u nu nog niets”?

Die vraag is, in de buurt van den eersten volzin, mis. Want de Drie Formulieren zijn duidelijk; en als VERA en zijn programschryvers willen, dat we hun grondslag erkennen voor werkelijk ten grondslag liggend, dan moeten ze liever schrijven: „en nu weet u het”; dat schreven de mannen en vrouwen ook, die de belijdenisschriften, versch van de naald, bezorgden, soms clandestien, omdat ze anders geen kans kregen, bij de overheid, die hen straks daarom allicht zou gaan verbranden. „Nu weet u genoeg”. „Nu weet u het precies”. Die overheid behandelde de inzenders van zoo'n versche belijdenis niet als een augur, die een anderen augur slechts met een knip-oogje van „wij-kennen-mekkaar” kon voorbijloopen (als geen menich het zag, want dan keken ze deftig, en knip-oogden niet). Die overheid dacht: „en nou heb ik jullie, want die taal is duidelijk genoeg”.

En dan dat railleeren over „deskundigen”. De deskundigen bij ons, zoo staat er, zijn het er ook niet helemaal over eens. Dat is niet waar; heel wat „deskundigen” weten bijzonder goed, dat zij meermalen de oude termen vasthouden, maar er een nieuwen inhoud in leggen, die er niet bij past. En daarmee houden ze dan de leeken voor den mal. Ze speculeeren erop, dat leeken wel leeken zullen blijven. Maar studenten moesten hun 't werk niet zoo gemakkelijk maken, door op dat leeken-deskundigen-schema — met een augurenknip-oogje — af te vliegen, om zoo te kunnen zeggen met de onwilligen van Jes. 29: maar den éénen kant: wij zijn ook maar leeken, en dus: die zaken gaan ons te hoog; en naar den anderen kant: wij zijn aanstaande volkleiders, helemaal geen leeken, maar die confessie is ook zoo ontraglijk onhelder. Deskundigen? Maar de koekebakkers en schoenmakers, die op den brandstapel wachtten, wisten wel, wie hun duidelijke confessie, met of zonder schoonschijnende woorden, weersprak in materieleen zin, en wie niet.

En als dus een semi-officieel papier van VERA verklaart: ieder, die de orthodox protestantse BEGINSE-

LEN „aanhangt”, is bij ons uitstekend op zijn plaats, dan antwoordt de man, van wien bovenbedoelde inzenders graag willen leeren:

a) maar dat is van VERA niet eerlijk: men moest zeggen: ieder die „Gods Woord, opgevat overeenkomstig de Drie Formulieren van Enigheid” aanhangt, is bij ons op zijn plaats; en aangezien de drie formulieren willen samenbinden en meteen afsnijden, de waarheid belijden en daarna de dwalingen verwerpen, moet er nog een woordje bij: ieder, die deze drie formulieren NIET aanvaardt, is bij ons helemaal niet op zijn plaats;

b) dat veranderen van „drie formulieren” in „beginsselen” is in strijd met het beweerde nog-aan-den-gang-zijn van het handhaven van den grondslag;

c) ik durf bij voorbaat verzekeren, dat noch inzenders, noch het VERA-bestuur, noch VERA zelf, noch het Uniebestuur, noch de Unie zelf, in staat zijn, den volke te zeggen: wat die orthodox protestantse beginselen zijn; de heeren van het program moeten niet boos worden; en als ze willen, mogen ze eens gaan neuzen bij de V.U., die ook over „beginsselen” (maar dan nog gereformeerde) sprak, en er ook al niet uit kwam, en de gevolgen dan ook draagt;

d) orthodox-protestantisch, staat er; is er dan óók een protestantisme, dat niet-orthodox is? Ik zeg „ja”, wanneer het loopt over protestanten, die zich zoo noemen; maar ik zeg „neen”, als ik let op oorsprong en betekenis van den naam „protestanten”;

e) waarom zou VERA geen roomschen toelaten? Ik ken roomschen, die in dezen tijd ondanks hun enorme dwalingen ruimte laten voor waarheden die geopenbaard zijn, maar door wat men heden b.v. barthianen noemt, rondweg worden prijsgegeven, nog wel onder het voorgeven, dat ze „graag leeren” van die opstellers der gereformeerde belijdenis, omdat die goede dappere kerels toch zoo'n „pathos”, zoo'n inwendig vuur hadden toen ze die respectabele stukken opstelden (respectabel dan ook vanwege dat pathos);

f) zoodat ik concludeer: dat program — waaruit men „den geest proeft” — heeft bewezen, dat wie in zulke „geestesgesteldheid” schrijft, niet graag leert van K. S. Vereenigen doet men, zoolang men van hem „leert”, niet op grondslag van het feit van iemands zélf-aankondiging, want die is vaak onjuist, doch van de materie der confessie, dien respectabelen en duidelijken INHOUD. K. S. is niet „bemoeidigd” door die luchtige program-woordjes over „deskundigen”; en meent, dat de opstellers van zoo'n programma op die manier niet den grondslag handhaven, doch het ernstige werk van hen, die S.S.R. willen terugleiden naar zijn grondslag, met een doodend glimlachje saboteeren. En als inzenders zoo'n program beschermen, maken ook zij zelf daardoor de ondernomen reformatiepogingen steriel, ook al zouden ze hun eigene wel gemeende zijn.

K. S.

•• Een gesprek?

Onderstaande brief werd verzonden:

Kampen, 19 Januari 1950.

Aan de Heeren Redacteuren en Medewerkers van de weekbladen „De Reformatie” en „De Roeper”, en prof. dr H. J. Jager te Kampen.

Geachte Heeren en Broeders,

In een onderhoud, dat heden tusschen ondergeteekenden plaats gehad heeft, werd de wenschelijkheid uitgesproken, een samenspreking te hebben van broeders uit onze kerken over enkele meeningsschillen die in den laatste tijd openbaar geworden zijn.

Bij overweging van de vraag, wie tot zulk een samenspreking zouden uit te noodigen zijn, werd gevoeld, dat elke schijn van willekeur kon worden vermeden, als een objectieve maatstaf werd aangelegd. Zonder het bestaan van de twee hierboven genoemde bladen te zien als een zuivere uitdrukking van twee duidelijke stroomingen, werd toch gemeend, dat bovenbedoelde schijn vermeden kon worden, indien men uitnoodigde de hierboven aangegeven personen. Aan hen zou kunnen toegevoegd worden prof. dr H. J. Jager, van wien ondergeteekenden bekend is, dat ook zijnerzijds de wensch tot een samenspreking was uitgesproken.

Het komt ondergeteekenden noodzakelijk voor, de verwachting uit te spreken dat ieder, die zich bereid verklaart, aan deze samenspreking deel te nemen, door het verschijnen ter eventueel te beleggen samenkomst verklaart:

a) de vrijmaking van de kerken in den jare 1944 te zien als een noodzaak en een plicht, waaraan vast te houden is;

b) ter zake van den inhoud der besprekingen contacten met personen en kringen buiten onze kerken te willen nalaten, opdat over aangelegenheden van onze kerken worde gehandeld in een open en vrije discussie van leden der kerken zelf.

Gaarne zouden wij Uw antwoord willen inwachten aan het adres van den Heer J. Bos, pedel Theol. Hoogeschool, Broedersweg 15, Kampen; als plaats en tijd der samenkomst hadden we ons voorgesteld Woensdag 25 Jan. a.s. te 10.30 v.m. in één der collegiazalen van de Theol. Hoogeschool; uiterlijk 6 uur zou dan de samenkomst te beëindigen zijn.

Publicatie van dezen brief wordt onzerzijds vrijgegeven. Inmiddels verblijven wij, na broederlijken groet,

(w.g.) B. HOLWERDA,

(w.g.) K. SCHILDER,

(w.g.) J. DE WAARD,

Terwijl we deze copie verzenden, weten we nog niet, hoe een en ander zal worden opgenomen. Het leek ons wel goed, het bericht door te geven.

K. S.

(Zie naschrift op pag. 147.)

Kerk en Koninkrijk Gods (XIV)

POP. WETENSCH. SCHETSEN

De liturgische formulieren.

Bij ons onderzoek naar de verhouding van kerk en koninkrijk Gods vraagt ook het a v o n d m a a l s f o r m u l i e r de aandacht.

In dit formulier worden naar het bevel van Christus en van den apostel Paulus zij, die zich met ergelijke zonden besmet weten, vermaand zich van de tafel des Heeren te onthouden en hun wordt verkondigd, dat zij geen deel in het rijk van Christus hebben.

Deze vermaning is gefundeerd op Schriftplaatsen als Matth. 16: 19, 18: 15-16, 1 Cor. 6: 9-10 en Gal. 5: 19-21. Er wordt dan ook gesproken van het bevel van Christus en van den apostel Paulus.

In directe aansluiting aan de belijdenis in Zondag 31 H. C. — een aansluiting, die ook in de woordenkeus openbaar wordt — bedient dit gedeelte van het avondmaalsformulier den eersten sleutel van het hemelrijk op toesluitende wijze.

Dr H. J. Westerink suggereert, dat het hier slechts zou gaan om een appél op de hoorders, welk appél den oproep tot inhoud zou hebben, dat wie in den hemel wil komen, hier op aarde zijn vleesch moet kruisigen.

Maar er is hier geen sprake slechts van de toekomst, doch al'leerst van het heden: den zich verhardenden ongelovigen wordt gepredikt, dat ze geen deel in het rijk van Christus hebben.

Er is de verkondiging — en dat is meer dan het bekendmaken van een „meening” of het uithangen van „een appél op de hoorders” — van den staat der zich verhardende goddeloozen vandaag: zij zijn geen deelgenooten in Christus' rijk.

Er is hier dus stellig — hoe Dr Westerink ook aan deze conclusie te ontkomen tracht — bediening „van de sleute'macht, die in de kerk sluit buiten het koninkrijk Gods”.

De formulieren van de afsnijding en van de wederopneming zijn een uitwerking van wat de kerken met name in Zondag 31 H.C. op grond van Gods Woord hebben beleiden.

De formule van afsnijding luidt als volgt: „.....wij, dienaars en opzieners der gemeente Gods alhier, vergaderd zijnde in den naam en de macht van onzen Heere Jezus Christus, verklaren voor u allen, dat N., om de voorzeide oorzaken, uitgesloten is, en wordt uitgesloten mits dezen, buiten de gemeente des Heeren, en vreemd is aan de gemeenschap van Christus, van de Heilige Sacramenten, en van alle geestelijke zegeningen en weldaden Gods, die Hij aan Zijn gemeente belooft en bewijst, zoo lang hij hardnekkig en onboet-

vaardig blijft in zijn zonden, en is daarom door ulieden te houden als de heiden en tollenaar, naar het bevel van Christus, die zegt, in den hemel gebonden te zijn, al wat Zijn dienaars binden op de aarde”.

De afgesnedenen wordt verklaard vreemd te zijn aan de gemeenschap van Christus.

Maar Dr Westerink meent, dat dit al'leerminst betekent „een zetten buiten de breede Christelijke activiteit van het Koninkrijk Gods”.

Heeft hij nog wel iets gevoeld van de ontzaglijke zwaarte van den ban?

In het formulier wordt met een duidelijke heenwijzing naar Matth. 16 en 18 tot de geloovigen gezegd, dat de afgesnedenen door hen te houden is als de heiden en tollenaar.

Nu de kerk de sleutelen van het hemelrijk heeft bediend, is de gebannee te houden als hen, die geen deel hebben in de erve der heiligen in het licht. Hij is naar het oordeel der kerk niet overgezet in het koninkrijk van den Zoon van Gods liefde doch zit vastgeklonken in de macht der duisternis.

Maar Dr Westerink poneert, dat in deze formule alleen sprake is van de afsnijding uit de kerk, dat is van Christus, zonder een enkele verwijzing naar het Koninkrijk Gods.

Wanneer de afgesnedenen zich bekeert en hij van de banden der verdoemenis weer ontslagen is, worden de geliefde christenen onder citeering van Ef. 2: 19 vermaand: „houdt hem niet langer (!) voor een die vreemd is, maar voor een medeburger der heiligen en huisgenoot Gods”.

Maar Dr Westerink oordeelt, dat „tucht niet meer is dan afbreken van de kerkgemeenschap”. En hij zegt, dat in de formulieren van afsnijding en wederopneming enkele verwijzing naar het Koninkrijk Gods wordt gevonden!

Hoe kan hij dat volhouden tegenover den duidelijken tekst?

In het formulier voor de bevestiging van de dienaars des Woords wordt gezegd, dat de herders „opzicht hebben over het huis Gods, waarin zij verkeren; teneinde aldaar alles met goede orde en betamelijkheid moge toegaan, en dat met de sleutelen des hemelrijks, die hun bevolen zijn, ontsluiting en toesluiting gedaan worde, volgens den last, hun van God gegeven”.

Voor de zooveelste maal gaat Dr Westerink, voor wien de tucht der kerk geen sluiten buiten het koninkrijk Gods betekent, inlegkude bedrijven ten aanzien van een uitspraak, die niet past in zijn schema.

Hij merkt op, dat hier gesproken wordt over het huis Gods, de kerk.

In dit licht zijn de sleutelen des hemelrijks hier juist opgevat, sleutelen van het Huis Gods, de kerk. Alleen een onjuiste exegese van Matth. 16 vs 19 kan hier in de sleutelen des hemelrijks het koninkrijk Gods (in) lezen.

Hier bereikt de verwarring in de betoogen van Dr Westerink wel een dieptepunt.

Enkele malen is hij in aanraking gekomen met de uitdrukking „sleutelen des hemelrijks”. Allereerst bij de bespreking van Zondag 31 H.C. en nu opnieuw in het formulier voor de bevestiging van dienaren des Woords.

Beide keeren passen de teksten en termen niet in zijn schema. Beide keeren verwingt hij ze naar eigen vooropgezette visie. Beide keeren doet hij dat door te poneeren, dat de uitdrukkingen „hemelrijk” en „koninkrijk Gods” allermint identiek zijn.

Maar werd bij Zondag 31 de uitdrukking „hemelrijk” gelijkgesteld met den hemel, thans wordt zij geïdentificeerd met de kerk, het huis Gods.

Elke eenheid van conceptie is hier bij Dr Westerink zoek. Zelfs in zijn verwingingspogingen heerscht verwarrende tegenstrijdigheid.

We hebben bij onze uiteenzetting over het karakter van de kerk als volksvergadering van het koninkrijk der hemelen en bij de behandeling van Zondag 31 H.C. reeds uitvoerig gesproken over Matth. 16 : 19 en aangewezen, dat de strijd van Dr Westerink tegen identificatie van hemelrijk en koninkrijk Gods schending beteekent van de regelen van goede exegese.

Waar zijn promotor, Prof. Groshede, in diens kom-

mentaar verklaart, dat de sleutelen niet zijn de sleutelen van de kerk maar van het koninkrijk der hemelen en deze exegeet dit laatste steeds opvat als identiek met het koninkrijk Gods (daarin o.a. gevolgd door Dr H. N. Ridderbos, K.V. Mattheus II, pag. 13), wijst Dr Westerink deze exegese af zonder tegen haar een deugdelijk argument aan te voeren.

Zelf geeft hij twee uitleggingen, die geheel van elkaar afwijken en beide onhoudbaar zijn.

Juist op het punt van de exegese van Matth. 16 : 19 en van het gebruik van deze Schriftplaats in de Gereformeerde belijdenisschriften en liturgische formulieren blijkt heel sterk, tot welk een dwaze capriolen de dwang van een verkeerd wijsgeerig systeem Dr Westerink heeft gevoerd.

Tenslotte nog aandacht voor één uitdrukking uit dit bevestigingsformulier voor de dienaren des Woords.

In de zegenbede voor den herder en leeraar wordt gevraagd: „God..... regeere u zoo in uw bediening, dat gij daarin behoorlijk en vruchtbaar moogt wandelen, tot grootmaking Zijns Naams, en tot uitbreiding van het rijk Zijns Zoons Jezus Christus”.

Hierin spreekt de belijdenis, dat de dienst van het Woord de bediening is van het evangelie van het koninkrijk.

Jezus Christus doet het koninkrijk van God, dat ook Zijn rijk is, komen door de prediking van Zijn Woord in de vergadering van Zijn volk (vgl. Zond. 48 H.C., art. 36 N.G.B.).

Woorddienst is rijkswerk!

Amsterdam.

J. FABER.

Aangaande mij en mijn huis

GEZINSLEVEN

Deze zes haat de Heere, ja zeven zijn zijne ziel een gruwel. Spr. 6 : 16.

Ook hier is weer de groote opvoeder aan het woord, die zich richt tot „zijn zoon”. „Mijn zoon”, aldus spreekt hij hem aan. Hij wil hem nu waarschuwen tegen de zonde, door hem het ernstige, afschuwelijke, vreeselijke karakter der zonde klaar voor oogen te stellen.

Een taak, die rust op elken opvoeder; en zeer zeker op elken vader en moeder. De zonde is de groote vijand, die elk kind, komende in de wereld, ook later, bij het opgroeien, ja het geheele leven door, bedreigt; die het kind altijd en overal vergezelt, omdat ze den zetel heeft in het hart; het kwaad, waarvan de duivel zich bedient, om het menschenkind hier reeds het leven te verpesten en het in het eeuwig verderf te storten.

„Hoedt u voor de zonde” is zeer stellig een van de grondmotieven der christelijke opvoeding. Vanaf het begin zal het kind moeten verstaan, daar tegen een beslist afwijzende, een antithetische houding aan te nemen; nocht daarmee het op een accoordje te moeten goelen.

Te noodzakelijker wordt dit nog, nu er het algemeen streven is, om de zonde als iets onschuldigs voor te stellen, en haar booze, satanische karakter te verbergen. „Is dat nu zoo erg, zich eens een keertje dronken te drinken! Wordt zoo pas niet alleen de jongen tenslotte een man?” „Is dat nu zoo erg, zoo nu en dan eens een stevigen vloek te gebruiken! Of is dat niet daarentegen kereelstaal?” „Is dat nu zoo erg een paar jaartjes van je leven eens wat te boemelen, het er eens van te nemen. Je kunt toch nog genoeg ellende beleven!” „Is dat nu zoo erg, zoo eens één of twee keer per jaar onder te duiken in het kwaad; en zoo eens kennis te maken met wat er in de wereld te koop is, 't zij in eigen omgeving, maar liever in een groote stad, of nog beter in het buitenland?” Is dat nu zoo erg, dat je je eens flink en zelfstandig toont tegenover je ouders, brave menschen — toegegeven —; maar toch hopeloos bekrompen en ouderwetsch; en daarom het je vrienden laat zien, dat je best eigen weg durft te gaan?” „Staat er tenslotte ook niet in den Bijbel: „Beproeft alle dingen en behoudt het goede?”

„Wat komt er vaak terecht van die vrome femelars, die geen kerkbeurt vernemen, trouw ter catechisatie gaan, ook nog lid zijn van een Jon-ge-lings-vereeniging! En die het niet zoo nauw nemen, komen vooruit en vinden hun weg wel in de wereld!”

Dat is de houding en de taal van vele jonge menschen, ook onder jongelui van Christelijken, van Gereformeerden huize. En, wat erger is, daarin worden ze vaak nog gestijfd door de volwassenen, als deze met welgevallen dat vrije, van durf getuigende, optreden beschouwen en zelfs aanmoedigen. „Zoo is de wereld nu eenmaal”, zeggen ze dan; „je moet wat geven en wat nemen; je kunt niet al te rechtvaardig wezen; met een dominee is het nog wat anders, maar wie vooruit wil komen, moet wel eens wat over zijn kant kunnen laten gaan. Ik houd wel van die jongens, die eens uit den band durven te springen. Je zult zien, dat worden later „je” menschen!”

Hoe gevaarlijk, hoe levensgevaarlijk is dit alles. Hoe kan dit alles vader en moeder benauwen! Hoe hun kind te midden van alle verleiding en verzoeking te bewaren, en het de oogen te openen voor het gevaar, dat altijd op den loer ligt?

Door te doen, wat de Sprekendichter hier doet. En het kind tot zich te roepen; hun kind, dat in het verbond is opgenomen; wiens God de HEERE is; in

Wiens Naam het gedoopt is; zeker, de zoon van vader en moeder, maar tegelijk kind van God, Die niet alleen er beslag op legt, maar Zich meer over dit kind ontfermt, dan ooit een aardse vader doen kan. Elk kind houdt van zijn ouders — maar hoe behoort het dan zijn God en Vader niet lief te hebben, aan Wien het alles te danken heeft, en Die alles voor Zijn kind wil zijn en dat in den doop bezegeld en bekrachtigd heeft, en daarom ook wil, dat het kind Hem liefheeft, naar Hem luistert, Hem gehoorzaamt.

Daar komt alles op aan: hoe het kind staat tegenover den Heere. Is Hij voor hem, zooals bij de heidenen, de Almachtige, Die over alles te beschikken heeft, over je wel en je wee, en Die je daarom zooveel mogelijk tot vriend moet houden —; is Hij de wreede, strenge God, Die altijd waakzaam is, om te speuren of Hij Zijn menschenkind ook op kwaad kan betrappen, om het dan met Zijn wraak te treffen — zooals Luther aanvankelijk ook God beschouwde — of is Hij de genadige en barmhartige God, Die Zijn hand legt op zijn hoofd en zegt: „Jongen, meisje, je bent van Mij, Mijn zoon, Mijn dochter: Geef Mij je hart, je liefde; Ik zorg voor je, en waak over je; geef je hart niet aan een vreemde, waar je zeker om zult komen”.

En waar het kind, door het onderricht en de opvoeding zijner ouders, niet het minst ook doordat de ouders in hun spreken en heel hun houding betonen, zoo zelf ook hun God te kennen en te dienen — en dat alles onder den zegen des Heeren, Die op het planten en natmaken der ouders Zijn wasdom geeft — waar het kind zoo God heeft leeren kennen, pas daar is plaats voor de vermaning: „Deze zes haat de HEERE; ja zeven zijn Zijne ziel een gruwel”.

Maar daarover dan een volgende keer.

HUISMAN.

GRONINGER Brieven

Amice frater.

Tot mijn schrik zie ik reeds tot driemaal toe te hebben beloofd, op iets in een volgende brief te zullen terugkomen. Dat is wel wat veel voor een mensch, die de waarschuwing van den apostel Jacobus niet mag vergeten. Maar ik sprak van een volgende, en voorts gold het hier feitelijk eenzelfde ding, n.l. den modernen mensch, dat zeer voorname wezen, te leeren kennen, waartoe de historie, mits gezien in het licht der Schrift, ons zeer goed dienen kan.

Immers moet de nadruk gelegd op het woord: mensch, en de mensch blijft van nature de eeuwen door altijd dezelfde. Ten allen tijd is hij „modern” geweest, d.w.z. hij zou steeds alles vernieuwen, inzonderheid zichzelf, uit eigen kracht. Ten allen tijde was hij de ketter, die het Woord des Heeren weersprak.

Bossuet, die de kinderen Gods in zijn vaderland vervolgde, gaf van den ketter deze definitie: hij is een mensch, die een eigen opinie heeft, daarin zelfs „opiniatre”, d.w.z. hardnekkig is.

Volgens Bossuet behoorde de mensch zich aan de kerk, de roomsche kerk, te onderwerpen, feitelijk aan hetgeen Bossuet voor hem dacht.

Want hij vloog woedend op, toen een andere groote in de Fransche kerk zijn geschriften op hun zuiverheid wilde doen onderzoeken.

Maar de schrijver van het boek der ketters, van wien ik in een vorigen brief reeds iets vertelde, constateert: de moderne mensch is een ketter, die zijn

eigen opinie boven alles stelt, geen autoriteit van buiten wil erkennen, maar zich slechts van uit eigen binnenste wil laten regeren.

En zooals ik zei begint hij dan bij Simon den toovenaar en komt tenslotte tot Tolstoi. Eigenlijk zijn deze menschen de heiligen, groote mannen, die allen in weerwil van hun soms wonderlijke denkbeelden iets van de waarheid hebben gezien.

Toch is er in onzen tijd wel wat nieuws.

In vroegere eeuwen waren die ketters eenlingen, die het waagden zich tegenover een machtige kerk, gesteund door een machtigen staat, te verzetten. Walter Nigg spreekt steeds van de kerk, maar doelt eigenlijk meest op de roomsche kerk der middeleeuwen.

En de ketters zijn niet zij, die bogen voor de autoriteit van het Woord Gods en daarom door die kerk werden vervolgd, maar zij, die voor alles ingingen tegen het Woord des Heeren.

Allengs zijn de helken verhangen.

Voorheen was de kerk in de meerderheid, zij was boven. Thans is zij in de minderheid, onder. Miljoenen menschen hebben met alle kerk gebroken, Miljoenen christenen, zegt Walter Nigg.

Zij vormen in Europa verreweg de meerderheid. De kerk is in een verdiedigende positie gekomen. Eigenlijk werd de ketter de normale, gewone mensch.

Dat zette reeds in de vorige eeuw goed in. Welk een ommekeer.

De menschen begonnen te haten de hiërarchie, den dwang, het dogma, alle autoriteit. Radicale verandering.

En in de twintigste eeuw zette deze afval zich door. Dit is geen atheïsme, „godloosheid”. Neen, alleen maar verzet tegen alle macht buiten den mensch. Een schreeuw om vrijheid, welke de moderne mensch liefheeft met een gloeiende liefde. Geen vreemde macht van buiten zal over hem heerschen. En komt men hem aan met een bewijsovering, dan wil hij die met zijn verstand kunnen billijken.

Hij is nog altijd de mensch der rede, hoezeer het irrationalisme hem parten spelen mag. Het rationalisme is nog altijd het hoofdprobleem van onzen tijd, met zijn „zakelijkheid” en „planung”.

Die moderne mensch wil vóór alles „waarheid”. De waarheid stelt hij verre boven de vrome leugen. Het is geen verwerping van het „goddelijke”. De moderne mensch kan spreken als de oude Heraclit, die zei tot degenen, die zijn woning wilden binnengaan: treedt binnen, want ook hier wonen goden.

Toch is hier een groot gevaar. N.l. dat van het nihilisme.

Als de mensch nu niets meer wil kennen dan deze aarde en niets hoogers, als hij alles verwerpt en nader tot het niets. Zooals bijv. een Sartre, die den mensch geheel op zichzelf stelt, zuiver eenling, zonder eenige hulp van buiten, en met de eigen ook aanvaarde verantwoordelijkheid.

Dat nihilisme stelt zelfs het zijn des menschen „in Frage”.

Inplaats van het optimisme der achttiende eeuw met zijn vooruitgang, kwamen nu de apocalyptische ruiters stormen over Europa en wierpen alles in puin. Het dreigt een chaos te worden. De lampen gaan uit in Europa. Alles duisternis. Het einde was en zal nog kunnen zijn een catastrofe, van welker gruwzaamheid wij ons geen voorstelling kunnen maken. Daar is een wereldonweer losgebarsten met schrikkelijke bliksemstralen en vreeselijken donder.

En dan gaat niet alleen maar de kerk, maar ook de staat van het avondland ten onder. Tenzij er bezinning komt.

En nu wil men den ondergang van het avondland wel keeren met politiek-maatschappelijke vindingen, maar dit zal niet helpen. De christelijke erfenis wordt door communisme en kapitalisme verwoest.

Beide wurgen elk op zijn eigen wijze de ziel des menschen, nemen de individualiteit weg en het spooksel van den mierenstaat komt voor ons opdagen in het totalitarisme.

Zal er geen hulp kunnen dagen?

Ja, zegt Walter Nigg, want de orkaan is thans tot zijn hoogtepunt gekomen en dan volgt de „Umschlag”, de ommekeer. Daar werken nu onder de oppervlakte van het leven nieuwe gezonde krachten, die hoop geven, dat de moderne mensch toch genezing vindt.

De beide wereldoorlogen hebben veel veranderd. Over Europa is gekomen wat Nietzsche en Kierkegaard hebben geprofeteerd. Maar dit ligt nu achter ons. Nu alle krachten ingespannen, om weer datgene te doen herleven, wat ons een derden wereldkrijg kan besparen.

Walter Nigg ziet den modernen mensch, althans vele rijke geesten in onze moderne wereld, op weg naar huis.

Hij doet zulks met een bewusten wil. Hij wil weer een vaderland hebben, waarin hij zich thuis gevoelt, een bodem waarin hij weer wortelen kan. Reeds Nietzsche heeft dit verlangen gekend: o, zoo riep hij uit, o, Zarathustra, weet gij het wel, dit zoeken naar een tehuis — het vreet mij op. Daarnaar vraag ik, daarnaar zoek ik, ik vind het niet. O, ewiges Überall, o, ewiges Irgendwo, o, ewiges Umsonst.

En heeft de schilder Van Gogh dit verlangen van den modernen mensch niet in beeld gebracht? De ketter heeft lang als stuurloos rondgeworven, nu is het avond en hij keert naar huis terug.

Het is geen terugkeer tot den Christus der Schrif-